

"Tavallisia, mutta taivaallisia hommia vapaaehtoisille"

RAUTALAMMIN SEURAKUNNAN VAPAAEHTOISTYÖN KEHITTÄMISEN SUUNNITELMA

1. KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
2. KESTÄVÄT PERUSTEET MUUTOKSEN KESKELLÄ
3. OSALLISUUS JA VUOROVAIKUTUS SUUNNITTELUSSA
4. TYÖRYHMÄN, TEESITALKOIDEN, KYSELYN JA IDEAILLAN SATOA → UUSIA TUULIA
5. UUSIUTUVAN VAPAAEHTOISTYÖN VISIO JA HAASTEET
6. KEHITTÄMISPOLKUJA

1. KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Yhteiskunnassa ja ympäröivässä maailmassa tapahtuvien muutosten, mm. talouden tiukkenemisen, johdosta on alettu enenevästi kiinnittää huomiota vapaaehtoistyön mahdollisuuksiin palkatun työn rinnalla tai sijasta. Mutta kysymys ei ole vain palkasta tai palkattomuudesta, vaan yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja vaikuttamisesta - yhteisön itseymmärryksestä sen oman toiminnan näkökulmasta.

Tämä suuntaus ja vapaaehtoistyön tarve on merkittävä myös kirkon piirissä. Tästä ovat osoituksina mm. selvitys *Jokainen on osallinen – kirkon vapaaehtoistoiminnan linjauksia vuoteen 2016* sekä Kirkkopalvelujen verkkosivusto *vapaaehtoistyö.fi*.

Rautalammin seurakunnassa 7. ja 9.4.2018 toimitetun piispantarkastuksen loppulausunnossa s. 4 todetaan: *”Rautalammillla on jo vapaaehtoisia. Erityisesti iloitsen, että heitä käytetään jumalanpalvelusten suunnitteluun ja toteutukseen... Toivoisin kuitenkin, että seurakunnassa mietittäisiin vieläkin tarkemmin rakenteita, jotka palvelevat ja tukevat vapaaehtoisten kutsumista seurakunnan toimintaan ...”*

Näin seurakunta sai kehittämistehtävän: *”Seurakunta laatii vapaaehtoistyön kehittämisen suunnitelman vuoden kuluessa. Sen tarkoituksena on vahvistaa seurakuntalaisten kutsumista ja osallistumista jumalanpalveluksen toteutukseen, diakoniaan, kasvatukseen ja muuhun seurakunnan elämään”*.

Jokainen on osallinen – Kirkon vapaaehtoistoiminnan linjauksia vuoteen 2016 (Liite 1) valittiin suunnitelman pohjaksi seuraavilla korostuksilla:

- ✓ seurakuntamme maastoon sopivat kehittämisspolut vapaaehtoisuuden laajentamiseen ja syventämiseen sekä lähimmäisyyden vahvistamiseen – huomaten myös salattu reitti *”saaja auttaa antajaa”* (virsi 428:5).
- ✓ seurakunnan perustehtävästä kehittämissuunnitelmaksi; mukaan kaikenikäiset, lapsista lähtien, eikä vain kohteena vaan toimijana, pois sulkevat ei-jäseniäkään
- ✓ viittoja polun varrella: johtaminen, tuki vapaaehtoisen kasvulle, kannustava viestintä
- ✓ kutsu osallisuuteen, tarpeellisuuden ja merkityksen kokemiseen
- ✓ tilojen kynnysten madaltaminen, esim. tilojen käyttöoikeuksien laajentaminen

Korviketta vakiintuneelle vapaaehtoinen –nimelle ei löytynyt, mutta käsitettä avattiin tehtävän rajaamiseksi seuraavin vertailuin:

- ✓ luottamushenkilöt / koko seurakunta
- ✓ toimihenkilöiden palkattu velvoittava työ / vapaaehtoisten panos kulukorvauksin tai ilman
- ✓ yhteistyötahot ja –henkilöt, sidosryhmät / seurakunnan vapaaehtoiset (monet mukana kuoroissa, SPR:ssä ym. tahoilla)
- ✓ näkyvä työ / näkymätön, kohtaaminen, rukous
- ✓ organisoitu, vastuuhenkilöt ja ryhmät / omaehtoinen lähimmäisyys, kummius, sairaan saattaminen

Ryhmän vetäjä toimii yhdyshenkilönä. Työntekijä on oman työalansa tukihenkilö.

2. KESTÄVÄT PERUSTEET MUUTOKSEN KESKELLÄ

Kirkkomme tunnustuksen mukaan uskon ja kristillisen elämän perusta on Raamatussa. Sieltä löydämme, emme yksityiskohtaisia ohjeita joka tilanteeseen, mutta kestävä perustan ja perusteet myös seurakunnan vapaaehtoisille. Seurakunnasta on Raamatussa erilaisia kuvia, jotka katsovat eri näkökulmista.

Esirukous on jokaisen kristityn tehtävä: ”Kehotan ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta” (1.Tim.2:1).

Kenen tahansa kristityn tehtävänä on myös lähimmäisen rakastaminen: ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi” (Matt.22:39).

Seurakunnassa on lisäksi monenlaisia, erikoistuneempia palvelutehtäviä. Kuva seurakunnasta toiminnallisena ykseytenä, Kristuksen ruumiina, osoittaa, että olemme toisistamme riippuvaisia, työemme on yhteistä, Kristuksen (”ruumiin” pään) johtamana: ”Meidät kaikki, olimme juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, on kastettu yhdeksi ruumiiksi” (1.Kor.11:13). ”Hän liittää yhteen koko ruumiin ja pitää sitä koossa kaikkien jänteiden avulla, kunkin jäsenen toimiessa oman tehtävänsä mukaan, ja näin ruumis kasvaa ja rakentuu rakkaudessa” (Ef.4:16).

Jumala varannut jokaiselle kastetulle tehtävän seurakunnassa ja siihen tarvittavan varustuksen: jo syntymässä erilaisia kykyjä ja taitoja, joissa vahvistutaan ja harjaannutaan kasvatuksen, koulutuksen ja elämäkokemuksen myötä, ja sitten kasteessa ns. armolahjoja. Uskon myötä nämä lahjat tulevat käyttöön Jumalan tahdon mukaan. ”Armolahjoja on monenlaisia, ... Myös palvelutehtäviä on monenlaisia, ... Hän antaa Hengen ilmetä itse kussakin erityisellä tavalla, yhteiseksi hyödyksi” (1.Kor.12:4,5,7).

Näin kristitty todistaa uskostaan palvelen, sanoin ja rakkauden teoin, osana yhteistä todistusta: ”Joka puhuu, puhukoon Jumalan antamin sanoin, ja joka palvelee, palvelkoon voimalla, jonka Jumala antaa, jotta Jumala tulisi kaikessa kirkastetuksi Jeesuksen Kristuksen kautta” (1.Piet.4:11). Usko syntyy Jumalan sanasta, mutta sanaton palveleminen luo sen kuulemiselle ”kaikupohjaa”. Sanoin ja sanoitta todistaminen kulkevat ”käsi kädessä”.

Näin toteutamme kaste- ja lähetyskäskyä sekä rakkauden kaksoiskäskyä lähellä ja kaukana. Kun uskoamme hoidetaan, seurakunta ”lähtee liikkeelle” tavoittamaan muitakin samaan yhteyteen ja aikanaan myös palvelemaan: ”Joka päivä he uskollisesti kokoontuivat temppeliin, ja kodeissaan he yhdessä mursivat leipää ja aterioivat riemullisin ja vilpittömin mielin. He ylistivät Jumalaa ja olivat koko kansan suosiossa, ja päivä päivältä Herra liitti heidän joukkoonsa niitä, jotka pelastuivat” (Ap.t.2:46-47). Hän, joka käskee: ”Menkää”, kutsuu ensin: ”Tulkaa”.

E erityisen merkittävää yhteisön kasvulle on paitsi yhteisellä jumalanpalveluksella myös yhteisön keskinäisellä elämällä: ”Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne” (Joh.13:35). Tällainen yhteisöllisyys on kutsuva ja samalla kertaa ulospäin avoin.

Näitä perusteita on tuotu esille kiteytysten muodossa kirkon yhteisissä ja seurakunnan omissa TEESITALKOISSA. Esimerkkejä:

"Olkoon seurakunta se väylä, jonka kautta ihminen voi ja saa tehdä hyvää. Kukin omalla tavallaan ja panoksellaan – yhteiseksi hyväksi".

"Hyvät teot eivät tee meistä pyhiä, mutta lähimmäisen auttaminen opettaa meille jotakin Kristuksen rakkaudesta. Risti on avain siunaukseen!"

"Mene lähimmäisen lähimmäisen tykö".

"Älä kysy, mitä seurakunta voi tehdä, vaan mitä minä voin – luottaen siihen, että Jumala voi!"

"Iloa, yhteistä tekemistä. Seurakunta olemme me, seurakuntalaiset".

"Et liian heikko, et huono oo, tuu mukaan joo. Sä tähän joukkoon mahdut ja käyt. Toivon mukaan tällä jo pian näyt".

3. OSALLISUUS JA VUOROVAIKUTUS SUUNNITTELUSSA

Kehittämisen suunnitelma koostettiin "alhaalta ylös", osallistavan suunnittelun periaatteella. Kirkkoherran johtamaan työryhmään kutsuttiin 6 kokenutta vapaaehtoista seurakunnan eri työaloilta sekä nuorison edustaja. Ryhmän laatima kysely kohdistettiin vapaaehtoisryhmien vetäjille, työntekijöille ja luottamushenkilöille.

Ideointi- ja palauteiltaan kutsuttiin edellisten lisäksi muita seurakuntalaisia ja yhteistyökumppaneita. Teesitalkoot oli tarkoitettu "koko kansan vapaaksi mielipidefoorumiksi".

Kaksi ryhmän jäsentä toi valtakunnallisia tuulia *Kiikarissa vapaaehtoinen* -neuvottelupäiviltä.

Suunnitelma valmistuu seurakunnan työntekijöiden ja työryhmän sekä lääninrovastin kommenttien jälkeen huhtikuussa, hyväksyttäväksi kirkkoneuvostossa ja -valtuustossa.

4. TYÖRYHMÄN, TEESITALKOIDEN, KYSELYN JA IDEAILLAN SATOA → UUSIA TUULIA

Teesitalkoisiin 5.11.2017, osana uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlavuoden viettoa, osallistui parikymmentä seurakuntalaista ja muutamia netin kautta. "Teesiarkkuun" kertyi valtakunnallisen kampanjan *"Yhdessä – Armo on sitä, ettei kukaan jää yksin"* täydennyksenä parikymmentä arkkiä, pohjalle todellisia helmiä kuten esim: *"Sano jollekin tänään: Tule mukaan!"*

Työryhmän laatimaan nettikyselyyn (liite) vastasi anonyyminä 7 vapaaehtoista, 4 työntekijää, 3 luottamushenkilöä ja 2 ilman taustaryhmää. Yhteensä 25 kysymykseen kertyi 200 kommenttia eli keskimäärin 8 vastausta, hajaantuen 1:stä 13:een/kysymys - siis joidenkin kysymysten osalta

niukasti. Vastauksista erottuu rakentavan kritiikin sävyttämä nykytilan vahvuus, mutta myös sisäisiä ja ulkoisia haasteita muuttuvassa toimintaympäristössä, sekä osuvia tilannearvioita, joita lainattiin ideointi- ja palauteiltaan puntaroitaviksi.

Ideointi- ja palauteillassa 14.2.2018 parikymmentä seurakuntalaista ja yhteistyökumppanin edustajaa pohdiskeli viittä kyselyaineistosta nousevaa kysymystä (ks. liite).

Työryhmä laati Teesitalkoiden, kyselyn sekä ideointi- ja palauteillan tuotosten perusteella nelikenttäänalyysin: Vahvuudet (vahvista!) – Heikkoudet (poista!) - Mahdollisuudet (käytä!) - Uhat (torju!). Nelikenttää on syytä tarpeen mukaan päivittää.

<p>VAHVUUDET → VAHVISTA</p> <p>VIREÄ, KOKENUT, SITOUTUNUT VAPAAEHTOISTOIMINTA → AVAUTUMINEN UUSILLE, HENKILÖKOHTAINEN KUTSUMINEN JA OMA ESIMERKKI</p> <p>SUKUPOLVIEN YHTEISTYÖ ”SEURAKUNTAPERHEENÄ”, PIENI SEURAKUNTA → YLITÄ TYÖALA- JA IKÄRYHMÄJAOTTELUA JA – AJATTELUA</p>	<p>HEIKKOUEDET → POISTA</p> <p>IKÄÄNTYMINEN → UUSIUTUMINEN: ”NUORIA ELÄKELÄISIÄ” MUKAAN JÄRJESTÖ- JA HENKILÖSUHTEIDEN KAUTTA, NUORIA OMILLA PROJEKTEILLA</p> <p>PÄÄLLEKKÄISET MUUTOKSET (KHRAN VAIHTUMINEN, SRK-VAALIT YM.) → ARVOSTA JA VARMISTA UUSIUTUMISEN TURVAAVA JATKUVUUS</p> <p>HYÖDYNTÄMÄTÖN OSAAMINEN → ETSI, ROHKAISE, NÄYTÄ</p> <p>AVOIMUUS (LAAJASSA MIELESSÄ) → KUTSUMINEN (LÄSNÄOLEVA), KOSKEE MYÖS AVUN TARVITSIJAA</p>
<p>MAHDOLLISUUDET → KÄYTÄ</p> <p>TOIMIVAT SIDOSRYHMÄSUHTEET, YHTEISTYÖKUMPPANIT → OSALLISTU, KOORDINOI, PAINOTA</p> <p>NUORTEN INTO JA OSAAMINEN → ANNA TILAA, ”PROJEKTEJA”, UUSIA TAPOJA TOIMIA</p> <p>MONILLA TARVE TEHDÄ HYVÄÄ → LÖYDÄ, MAHDOLLISTA ERILAISIA SITOUTUMIS- JA KYPYSYYSVALMIUKSIA</p> <p>KIRKKO JA MUUT TOIMITILAT → MONIPUOLISEEN, YHTEISEEN KÄYTTÖÖN</p> <p>LUONTO → ”METSÄKIRKKOON”, RETKELLE, TALKOISIIN</p>	<p>UHAT → TORJU</p> <p>AJAN HENKI → JULISTA EVANKELIUMIA TAVOITAVILLA TAVOILLA, LÖYDÄ KANAVIA HYVÄN TEKEMISEEN ERILAISILLE AUTTAJILLE MERKITYKSELLISELLÄ TAVALLA</p> <p>HEIKOIMPIEN SYRJÄYTYMINEN → AUTTAMISEN PAINOISTEEKSI, PIENIÄ ALKUJA ARVOSTAEN</p> <p>MAASEUDUN NAAPURIAVUN EHTYMINEN VANHENEMISEN MYÖTÄ → KOKOA JA SUUNTA JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖTÄ, HUOMAA NIMETTÖMÄT AUTTAJAT</p> <p>VAPAAEHTOISTEN UUPUMINEN, PETTYNEIDEN MENETTÄMINEN → VALMENNA JOHTAMISTA, ”AUTTAJAN EVANKELIUMI”</p>

Kaksi työryhmän jäsentä toi *Kiikarissa vapaaehtoinen* -neuvottelupäiviltä marraskuussa 2017 seuraavia otsikoita: *Oppipojasta majakanvartijaksi, uudet tuulet, sukupolvien välinen vapaaehtoistoiminta, haasteelliset vapaaehtoiset, kirkko ihmisten arkeen, vapaaehtoisten kalastelu*. Luovan viestinnän oivallus: *Työttömien kirkkopyhän ilmoitus "Palvelukseen halutaan" -palstalle!* Viesti ulospäin: *"Kirkko, seurakunta tekee hyvää"*. Viesti Itselle: *"Milloin me teimme, kävimme...?" "Tekee hyvää uskoa". "Usko tekee hyvää"*. Lutherin korostama *"huomaamaton hyvän tekeminen"*!

5. UUSIUTUVAN VAPAAEHTOISTYÖN VISIO JA HAASTEET

TULEVAISUUDEN VISIO

Seuraavaan piispantarkastukseen mennessä ja päivittäin huomaamme kuinka uskonpuhdistuksen ja itsenäisyyden juhluvuosien perintö *"Yhdessä – Armo on sitä, ettei kukaan jää yksin"* kutsuu osallisuuteen uusia seurakuntalaisia uudistuvan vapaaehtoisjoukon suulla ja toimilla: *"Tule mukaan"*. Yhteisöllisyys seurakuntaperheessä kasvaa, kun kokeneen kantajoukon rinnalla palvelee lisääntyvä joukko uusia ja eri-ikäisiä vapaaehtoisia, erilaisista taustoista, monipuolistuvissa tehtävissä luovaa osaamistaan tarjoten. Vetovastuuta ja sitoutumista kysyviin tehtäviin rinnalla tarjotaan eri tahoja yhdistäviä *"talkoohommia"* ja erityisesti nuorten kanssa suunniteltuja projekteja.

Kokeneen, sitoutuneen ja lukuisan (vuoden 2018 alussa vapaaehtoisia oli n. 90 henkilöä!), mutta ikääntyneen vapaaehtoistyön haaste on *uusiutuminen / jatkuvuus* rinnakkain vaihtuvan seurakunnan hallinnon ja *muuttuvan toimintaympäristön* kanssa. Tämä tarkoittaa *vapaaehtoisryhmien* avautumista, henkilökohtaista mukaan kutsumista, hiljaisen tiedon ja palveluasenteen jakamista nuoremmille, erilaisuuden hyväksymistä, osaamisen hyödyntämistä ja rohkaistumista kasvavaan vetovastuuseen.

Työntekijöiden haasteena on löytää lisää aikaa ryhmien *ohjaukseen*, valmennukseen ja vetäjien vastuuttamiseen niin, että vapaaehtoisuuden kasvattaminen ei tunnu työtaakan lisäykseltä eikä kannustava *henkilökohtainen* yhteydenpito kärsi .

Luottamushenkilöiden haasteena on osoittaa tukea ja arvostusta oman esimerkin eli osallistumisen ja perehtymisen kautta.

Kirkkoherran haasteena on vapaaehtoistyön kokonaisjohtaminen delegoiden osa-alueita vapaaehtoiskoordinaattorille ja yhteistyötahoille (yli 40!) nimettäville kontaktihenkilöille.

6. KEHITTÄMISPOLKUJA

Kehittäminen voidaan määritellä: *"Ei tehdä enemmän, vaan vähemmän, oikeita asioita, palvelijan mielialalla enemmän kuin näytävillä keinoilla"* .

Hallinnon ja toimintakulttuurin uudistaminen

"Alkaa ajatuksista, muuttuu toimien mahdollistaen vapaaehtoisuuden kasvun". Hallinnointia kevennettävä, jotta säästyisi aikaa toimintaan ja kohtaamiseen. Varauduttava siihen, ettei kirkkoherran 24/7 työpanos jatku. Osaksi vuosisuunnittelua järjestetään vapaaehtoisten kokoontuminen (kehittämistyöpaja, avoin vuorovaikutus, ideat, aloitteet, parhaat käytännöt).

"Tarvittaisiinko enemmän yhteisiä hetkiä, keskustelutilaisuuksia tms? Nykyisin on ollut oikein mukavaa tavata vapaaehtoisväkeä joulu/kiitosjuhlan merkeissä, mutta olisiko paikallaan vaikkapa kevät- tai syyskaudella kahvitilaisuus ja avointa keskustelua?"

Vapaaehtoistyön johtaminen

"Painopistealue vaikka muusta tinkien, koska turvata toimintaedellytyksiä uusia jäseniä ja osallistujia tavoittaen". Vastuuta ja valtuuksia siirretään ketjussa kirkkoherra-työntekijät-ryhmän vetäjä. Nimitään vapaaehtoiskoordinaattori. Tilojen käyttövaltuuksia laajennetaan

Rekrytointi

Vapaaehtoisten tarve, projektit, rekrytointi, kotouttaminen ja kasvattaminen sekä budjetointi otetaan osaksi vuosisuunnittelua. Löytäminen tapahtuu ensisijaisesti henkilökohtaisin yhteydenotoin, ryhmien jäseniä vastuuttaen. Kerro myönteisiä, kiinnostavia, innostavia tarinoita. Yhteisöllisyys on seurakunnalle "sosiaalinen tilaus" tavoittaa uusia.

"Vapareiden henk. koht. bongaus ja pilkkikalastelu mukaan. Rohkaisu, harjaannus ja valmennus mukavasta mukanaolosta vastuuseen ja johtajuuteen vapariryhmissä. Valtuutus valmiuksien kypsyessä".

"Seurakunnassa on vapaaehtoistehtäviin kysyttävä muitakin kuin "huippulaulajia" ja "huippupuhujia". Seurakunta ei ole vain täydellisten paikka. Se rohkaisi tavallisia ihmisiä tulemaan mukaan vapaaehtoistyöhön, kuin myös seurakunnan eri tilaisuuksiin".

"Talkoisiin kutsutaan kaikki, mutta vastuupaikoille jäseniä. Tehtävä miestä/naista myöten, kelpoisuutena uskosta nouseva palvelijan mielenlaatu, into, kyky, kypsyys, koulutus jne".

Koulutus

Pieneen seurakuntaan sopivat käytännöt tuodaan tuoreina jakeluun. Tekemällä opitaan ryhmässä, mutta ei "kantapään kautta". Virheitäkin saa tehdä, mutta ei työturvallisuudessa eikä vaitiolovelvollisuudessa kompastellen.

"Omaehtoista palveluakin pitää tukea"

"Tässäkin on raamatunopetuksen paikka".

Viestinnän kehittäminen

Tarvitaan monisuuntaista tiedonkulkua: *”Työtekijöiden keskinäistä ja näiden sekä vapaaehtoisten yhteistä suunnittelua ja arviointia on syytä kehittää”.*

Some-viestintää voidaan harjoittaa siinä määrin kuin on valmiuksia kotouttaa tulokkaita. Henkilökohtaiseen yhteydenpitoon on varattava aikaa (työajan ulkopuolellakin), erityisesti ongelmatilanteissa.

”Huomaamaton huolenpitorakkaus jäämässä some-näkyvyyden varjoon meilläkin? Selvemmin esille, että emme usko hyvän tekemiseen, vaan Jeesukseen. Heikoista heikoimpia jää löytämättä ja osattomiksi. Tutut piirit ovat tärkeitä, mutta sisäänlämpiäviä”.

66. Muita kehitysehdotuksia:

Vapaaehtoisrekisteri, joka sisältää yhteystiedot, koulutukset, syntymäpäivät, muistamiset, palvelusaika jne.

Visio voisi olla:

”Mahdollisuus olla kristitty itselleen merkityksellisellä tavalla”.

”Kutsumuksesta ei jäädä eläkkeelle”.

LIITELUETTELO:

Vapaaehtoiskysely vastauksineen

Ideointi- ja palauteillan alustus ”Yhdessä 100 / 500 v: Teesistä toimeksi”.